

RĪGAS JURIDISKĀ AUGSTSKOLA

Centrālās vēlēšanu komisijas priekšsēdētājam
Arnim Cimdamam

Rīga

2012.gada 24.septembrī

Par likumprojektu „Grozījumi Pilsonības likumā”

1. Atbildot uz Jūsu 2012.gada 7.septembra vēstuli, jākonstatē, ka jautājums par to, vai likumprojekts „Grozījumi Pilsonības likumā” (turpmāk - Likumprojekts) uzskatāms par «pilnīgi izstrādātu” Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk - Satversme) 78.panta izpratnē, ir komplicēts jautājums, kas prasa plašu un detalizētu analīzi. Šajā vēstulē iespēju robežās tiks aplūkots jautājums par Likumprojekta iespējamo aizskārumu attiecībā uz Satversmes kodolu.

2. Jēdziens „pilnīgi izstrādāts” Satversmes 78.panta izpratnē ir interpretējams tādejādi, ka likumprojektam ir ne tikai jāatbilst formālajām prasībām attiecībā uz tā saturu un formu, bet tas nedrīkst nonākt pretrunā ar Satversmes normām, tai skaitā pamatnormām, kas ietvertas Satversmes 1.-4., 6. un 77. pantos. Tas nedrīkst nonākt pretrunā arī ar neaizskārumo Satversmes kodolu, kas pastāv konstitucionāla principa formā.¹

3. Neaizskāramais Satversmes kodols aizsargā valsts konstitucionālo identitāti, kuru veido valsts (valststiesiskā) identitāte un valsts iekārtas identitāte. Valsts (valststiesiskā) identitāte ietver, cita starpā, Latvijas tautas jēdzienu, kas jāaplūko Latvijas valsts dibināšanas jēgas un mērķa kontekstā. Savukārt valsts iekārtas identitāte ietver, cita starpā, Latvijas kā nacionālas valsts virsprincipu. Respektīvi, jautājums par pilsonības institūta izmaiņām ir aplūkojams plašākā kontekstā, noskaidrojot tā sasaisti ar valsts konstitucionālo identitāti veidojošajiem elementiem.

4. Pilsonība ir tiesiskā saite, kas apliecina personas piesaisti attiecīgajai valstij. Latvijas pilsoņi ietilpst „Latvijas tautas” jēdzienā Satversmes 2.panta izpratnē un tie pilnvērtīgi var piedalīties valsts dzīvē, lemjot valstiski svarīgus jautājumus. Būtiskas izmaiņas pilsoņu sastāvā, jo īpaši pilsonības masveida piešķiršanas gadījumā, ietekmē «Latvijas tautas” sastāvu un līdz ar to var ietekmēt valsts valststiesisko identitāti. Tāpat šādas izmaiņas var ietekmēt valsts iekārtas identitāti, jo var skart nacionālas valsts virsprincipu, kura viena no sastāvdaļām ir Latviešu nācijai, kas veido „Latvijas tautas” pamatu,

raksturīgā kultūras identitāte. Līdz ar to secināms, ka būtiskas izmaiņas pilsoņu lokā var ietekmēt Latvijas valsts konstitucionālo identitāti.

5. Tomēr tas, ka Likumprojekts ir saistīts ar Latvijas valsts konstitucionālo identitāti veidojošajiem elementiem vēl nenozīmē, ka tas veido Satversmes kodola aizskārumu. Satversmes kodola aizskārumus notiek tad, kad kāds fundamentāls valsts konstitucionālo identitāti veidojošs elements tiek grozīts vai iznīcināts. Principi, pēc kuriem iespējams noteikt, vai noticis neaizskaramā Satversmes kodola aizskārumam, ir šādi: (1) vai bez attiecīgā elementa subjekts ir spējīgs pastāvēt (*conditio sine qua non* tests), (2) Satversmes kodols ir interpretējams šauri, (3) kāds ir ietekmes uz valsts konstitucionālo identitāti smagums un intensitāte (samērīguma princips).²

6. Satversmes kodola aizskāruma noteikšana ir vērtēšanas jautājums. To iespējams noteikt tikai konkrētā gadījumā, gan skatot attiecīgo jautājumu plašākajā kontekstā, gan analizējot visas tā izpausmes detaļas. Aplūkojamajā gadījumā tas nozīmē ņemt vērā, cita starpā, tādus jautājumus kā Latvijas valsts dibināšanas jēga un mērķis, pilsonības institūta loma minētajā kontekstā un valsts turpināšanās (nepārtrauktības) kontekstā, pilsoņu loka izmaiņu apmērs, Likumprojektā paredzēto izmaiņu ietekme uz Latvijas kā nacionālas valsts pastāvēšanu.

7. Identificēto principu piemērošana un minēto jautājumu noskaidrošana ir apjomīgs process, kas prasa ievērojamu laiku un darba ieguldījumu. Citi darba pienākumi un laika termiņš ierobežo iespējas veikt sīkāku minētā jautājuma analīzi. Tomēr, cerams, ka šīs vadlīnijas var būt noderīgas uzstādītā jautājuma risināšanā.

Patiesā cieņā,

RJA prorektors

Mārtiņš Mīts

¹ Valsts prezidenta konstitucionālo tiesību komisija, Viedokļa par valsts konstitucionālajiem pamatiem un neaizskaramo Satversmes kodolu Gala secinājumi, 371.punkts,

http://www.president.lv/images/modules/artdescription/file/19886/Konstitucionala_komisija_secinajumi.pdf

² Ibid., 386.-388.punkti